

Minnesanteckningar från funktionshinderrådets möte den 9 oktober 2025

Tid och plats: onsdagen den 9 oktober 2025 kl. 13:00-16:00. Mötet ägde rum i MFD:s lokaler i Liljeholmen, Stockholm (Rosterigränd 12, plan 7).

Deltagarlista:

Ledamöter fysiskt på plats:

Julia Henriksson, Riksförbundet FUB

Maria Sivall, Autism Sverige

Matilda Berglund Calais, Riksförbundet Attention

Niklas Mattsson, Synskadades Riksförbundet (SRF) plus ledsagare Cecilia Ekstrand

Ledamöter med via länk:

Marina Carlsson, Personskadeförbundet RTP

Jörgen Warberg, Riksförbundet HjärtLung

Pia Lennberg, Reumatikerförbundet

Elisabeth Sundström Graversen, Strokeförbundet

Mindie Norrie, Sveriges Dövas Ungdomsförbund.

Åsa Strahlemo, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet, DHR.

Lotten Karlung, Riksföreningen för Hörselskadade och Döva Barn med Familjer (FHDBF)

Marina Carlsson, Personskadeförbundet RTP.

Ersättare digitalt:

Emmi Trygg, Hjärnkraft

Förhinder:

Mateusz Gutowski, Unga Hörselskadade

Tjänsteperson från Funktionsrätt Sverige:

Monica Klasen McGrath

Deltagare från Myndighetens för delaktighet (MFD):

Malin Ekman Aldén, GD

Åsa Frostfeldt, samordnare

Emmy Bornemark, utredare

Henrik Elmefur, utredare

Josefine Gustavsson, utredare

Salina Debessay, utredare

Peeter Kaaman, utredare

Maja Thelaus, praktikant

1. Inledning Malin Ekman Aldén, GD, MFD

Generaldirektören hälsade mötesdeltagarna välkomna och inledde med att kort informera om aktuella frågor inom Myndigheten för delaktighet (MFD).

Hon redogjorde för arbetet med årets verksamhetsplanering samt lämnade en lägesbild av det pågående tolktjänstuppdraget. Vidare informerade hon om arbetet med handlingsplanen för funktionshinderpolitiken, som ska överlämnas till regeringskansliet senast den 1 december, liksom om MFD:s omvärldsbevakning inför det kommande riksdags, kommunal och regionvalet. Generaldirektören informerade även om att MFD är involverad i ett SIDA-finansierat projekt där Sverige ger stöd till socialtjänsten i Ukraina i syfte att stärka arbetet med barn och unga med funktionsnedsättning.

2. MFD:s stöd till kommuner och regioner i genomförandet av funktionshinderpolitiken, Emmy Bornemark, MFD

Emmy Bornemark informerade om det nya regeringsuppdraget avseende stöd till kommuner och regioner, samt redogjorde för hur uppdraget ska genomföras i praktiken. Hon lämnade information om de statsbidrag som MFD tilldelats inom ramen för uppdraget, och hur dessa medel kommer att fördelas till utvalda modellkommuner. Vidare betonade hon att MFD:s stödinsatser kommer att omfatta samtliga kommuner, inte enbart modellkommunerna. Slutligen redogjorde hon för urvalsprocessen och de bedömningskriterier som tillämpades vid identifieringen av modellkommunerna.

Rådet förde en diskussion kring urvalsprocessen för modellkommuner, samt underströk vikten av att involvera Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i det fortsatta arbetet. MFD betonade att en framgångsrik utveckling i kommunerna förutsätter samverkan med SKR som har viktiga nätverk för att nå ut i kommunerna. Vidare framhölls vikten av att arbetet inte enbart fokuserar på socialtjänstens ansvarsområden, utan även inkluderar andra relevanta samhällsområden såsom samhällsplanering, fritidsverksamhet och liknande, för att skapa ett brett och långsiktigt genomslag i utvecklingsarbetet. MFD är angelägen om att utvecklingsarbetet ska ske i dialog med lokala funktionshinderorganisationer och har tagit med det i bedömningen när modellkommuner har valts ut.

Ta del av presentationen i sin helhet i bifogad PPT.

3. Lägesrapport gällande arbetet med handlingsplanen och information om FN-rekommendationerna i handlingsplanen. Henrik Elmefur och Josefine Gustavsson, MFD.

Henrik informerade om arbetet med handlingsplanen. Arbetet har skett i tre delprocesser med bland annat 13 arbetsgrupper med myndigheter om arbetet inom samhällsområdena. Över 100 preliminära förslag till åtgärder finns med i utkastet på åtgärder till regeringens handlingsplan och dessa är förslag som myndigheterna lagt fram som de kan göra inom befintlig ekonomisk ram. Åtgärderna överlappar varandra, men cirka 48 % handlar om utbildning, 37 % om att utveckla samverkan, 31 % om förbättrad uppföljning och 28 % om att utveckla arbetssätt. Förslaget kommer att överlämnas till regeringskansliet senast den 1 december och sedan är det upp till regeringen hur mycket reformer och politik de vill addera till förslaget, som förmodligen kommer bli officiellt under våren 2026.

MFD har på olika sätt involverat personer med funktionsnedsättning genom deras företrädande organisationer till stöd för arbetet med att identifiera utmaningar och möjliga förslag på åtgärder till regeringens handlingsplan. Totalt har 60 organisationer bidragit i arbetet. De myndigheter som MFD har samverkat med har i flera fall även använt sina egna forum för aktiv involvering i processen med att ta fram förslag till åtgärder i handlingsplanen.

Rådet diskuterade hur myndigheterna har involverat funktionshinderrörelsen in i processen med att ta fram åtgärder och det har sett väldigt olika ut. Det är viktigt att rörelsen involveras och inte bara blir mottagare av information. Ett gott exempel som lyftes fram var hur Kulturrådet arbetat med aktiv involvering i denna process.

Rådet diskuterade även att och hur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska vara utgångspunkt för funktionshinderpolitiken och att i uppdraget för handlingsplanen är det formulerat att ”I arbetet ska de observationer och rekommendationer som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning lämnat till Sverige beaktas.”

Ta del av presentationen i sin helhet i bifogad PPT.

4. Information om FN-rekommendationsuppdraget och kommande myndighetsdialoger. Peeter Kaaman och Salina Debessay, MFD

Peeter och Salina informerade om hur MFD arbetar med uppdraget kopplat till FN:s rekommendationer inom ramen för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. De uppgav att uppdraget ska slutredovisas den 15 februari 2026.

Rådet förde en diskussion kring hur MFD avser att hantera de rekommendationer som inte täcks in genom arbetet med den nationella handlingsplanen för funktionshinderpolitiken. Det konstaterades att åtgärderna i handlingsplanen berör runt 20 av FN:s rekommendationer. Diskrimineringsombudsmannen har även analyserat och lämnat förslag kring ett antal rekommendationer som rör eller

angränsar till frågor om diskrimineringslagen. Den kommande myndighetsdialogen inom ramen för detta uppdrag kommer till stor del fokusera på de rekommendationer som endast berörts delvis eller inte alls i de föreslagna åtgärderna i handlingsplanen.

Rådet ställde även frågor kring huruvida Institutet för mänskliga rättigheter (MR-institutet) är involverat i uppdraget. Det klargjordes att MR-institutet, i egenskap av en oberoende granskningsinstans, står fritt från alla statliga myndigheter, inklusive MFD. MFD har haft en kontinuerlig dialog med MR-institutet kring uppdraget sedan dess början.

Ta del av presentationen i sin helhet i bifogad PPT.

5. Rådsmedlemmarnas två viktigaste frågor just nu

Rådets medlemmar var ombedda att presentera de två viktigaste frågorna för deras organisation just nu.

Riksförbundet FUB

- Ny rapport, Brister och möjligheter i LSS bostad, länk till webbsidan [Ny rapport om LSS-bostad! - FUB](#). Rapporten ger en tydlig bild av hur det är att leva i bostad med särskild service enligt LSS och visar på allvarliga brister i de boendes grundläggande rättigheter. Flera vittnar om isolering, bristande stöd att lämna hemmet samt dålig psykisk och fysisk hälsa. Det framkom att personer som är beviljade stöd dygnet runt ofta inte får det beviljade stödet. Den övergripande bilden beskrivs som mycket allvarlig. Vidare framhålls att lagstiftning inte efterlevs i flera fall, både vad gäller svensk rätt och internationella åtaganden, såsom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Rapporten lyfter även oroande tendenser till institutionalisering – exempelvis genom större boendeenheter som frångår principen om små och integrerade grupper samt boenden som placeras utanför samhällsgemenskapen. Allvarliga rapporter om olagliga metoder förekommer, såsom låsta dörrar, fasthållningar och annat tvång, vilket väcker stark oro.
- FUB är kritiska mot den statliga utredningen, *Digital teknik på lika villkor. En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS* (SOU 2025:39) som öppnar upp för att utöka användandet av integritetskänslig teknik, exempelvis övervakningskameror, även mot den enskildes vilja, för att kunna spara in pengar. Det är problematiskt om de ska legalisera tvång igen och minska på mänskligt stöd. FUB har deltagit på möten med utredningen och framfört kritiken, men upplever inte att deras synpunkter inte har beaktats. FUB arbetar för att förhindra att förslagen i utredningen realiserar.

Autism Sverige

- Rådet informerades om Autism Sveriges nyligen publicerade rapport *Kommunala riktlinjer för LSS-insatser – en uppföljning*. Rapporten bygger på en granskning av LSS-riktlinjer i 160 av landets 290 kommuner och visar på flera oroande tendenser. En tydlig ökning av antalet kommuner som använder interna riktlinjer för LSS-insatser. Majoriteten av dessa riktlinjer innehåller generella begränsningar som riskerar att inskränka individens rätt till en behovsbaserad prövning. Begränsningarna tenderar att vara mer detaljerade än tidigare, vilket minskar handläggarnas möjlighet att göra individuella bedömningar i enlighet med LSS-lagstiftningens intentioner. Vissa riktlinjer bedöms strida mot lagens anda och kan innebära en risk för likrättssäker tillämpning över landet.
- Autism Sverige driver frågan att IVO ska inrätta en sektion som endast fokuserar på att bedriva tillsyn inom LSS. 2023 gjorde IVO en riktad granskning mot 90 gruppboendestäder där man såg att flera boenden hade låsta dörrar osv. IVO hinner i dagsläget inte med att titta på tvångsbegränsande åtgärder.

Funktionsrätt Sverige

- Funktionsrätt driver frågan att regeringen ska tillsätta en utredning för att införliva FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) i svensk lag. Det kommer vara den främsta frågan som de kommer fokusera under kommande valår.
- Mycket fokus är på den kommande handlingsplanen för Sveriges funktionshinderpolitik.
- Det är många remisser som kansliet svarar på för tillfället. Många församlingar är föreslagna för personer med funktionsnedsättningar.
- De har sedan 1 september en ny förbundssekreterare för Funktionsrätt Sverige som heter Karin Neuhaus.

Riksförbundet Attention

- Riksförbundet Attention informerade om sin nyligen publicerade skolrapport *"Jag försöker bara överleva skoldagen" (2025)*. Rapporten bygger på närmare 3 000 enkätsvar från vårdnadshavare till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Enligt rapportens slutsats är den svenska skolan inte tillräckligt anpassad för elever med NPF. Problemen bedöms i stor utsträckning vara strukturella snarare än individuella. En betydande andel av vårdnadshavarna uppger att deras barn har behov av stöd och anpassningar i skolan, men att detta stöd ofta uteblir eller dröjer. I vissa fall har vårdnadshavare rapporterat att de väntat mer än ett år på insatser. Mot bakgrund av den pågående samhällsdebatten om

trygghet i skolan ställdes i rapporten en särskild fråga om elevernas upplevelse av trygghet. Resultaten visar att 32 % av de svarande eleverna anser sig vara otrygga i skolan, medan endast 15 % uppger att de känner sig trygga. Otryggheten förklaras framför allt med faktorer som oförutsägbarhet, rörig skolmiljö och bristande struktur, snarare än våld eller hot. Attention påpekade att även om vissa elever med NPF kan uppfattas som utåtagerande, är det viktigt att se även den andra sidan – de sociala svårigheter och relationella utmaningar som ligger till grund för detta beteende. Sociala relationer, särskilt till trygga vuxna och kamrater, lyfts som en avgörande faktor för att skolsituationen ska fungera.

- Attention redogjorde även för sitt pågående remissarbete och uttryckte stor oro över flera aktuella utredningsförslag som riskerar att leda till försämringar för elever med NPF. Bland annat uttrycktes kritik mot förslag om ökad användning av repressiva åtgärder i skolan, såsom möjligheten att fatta beslut om kvarsittning eller att avvisa elever från klassrummet utan krav på dokumentation. Det finns även en risk att vårdnadshavare inte informeras om dessa åtgärder. Attention menar att sådana förslag ytterligare bidrar till diskriminering av elever med NPF, då skolans struktur redan idag brister i att möta deras behov.

Synskadades Riksförbundet (SRF)

- Från och med oktober 2025 driver SRF en rikstäckande kampanj för att öka medvetenheten om vilken roll färdtjänsten spelar för synskadade. De vill också att regeringen tillsätter en utredning som undersöker hur färdtjänsten kan bli mer likvärdig landet över. Som underlag till kampanjen har de tagit fram en rapport *Förhindrad, försenad & frustrerad. Om synskadades erfarenheter av färdtjänst och kollektivtrafik*. Även en namninsamling kommer att genomföras.
- SRF har drivit en kampanj för att säkerställa synskadades rätt till ledsagning, som de menar är en avgörande insats för att kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Kampanjen har fokuserat på att uppmana regeringen att agera mot nedskärningar som leder till minskad ledsagning och att kräva att ledsagning blir en lagstadgad rättighet. En namninsamling startades under sommaren 2025 där över 8000 personer skrev under för att kräva att ledsagningen räddas.

Personskadeförbundet

- Personskadeförbundet svarar på många remisser och särskilt inom bostadsområdet samt om ersättningar i socialtjänstsystemet.
- Samarbetar med Trafikverket för att sprida information om vikten av att använda hjälm när man åker på elsparkcykel.
- De har en kampanj för att rekrytera fler medlemmar.

Strokeförbundet

- Strokeförbundet kampanjar för att den långsiktiga rehabiliteringen ska förbättras. Idag är akutsjukvården bättre, så fler överlever en stroke, men rehabiliteringen har försämrats. Många äldre får inte ens rehabilitering om de inte är i arbetsför ålder.

Hjärnkraft

- Driver frågan om en jämlik vård över hela landet. Idag finns det stora regionala skillnader vilken rehabilitering och vård man får efter en förvärvad hjärnskada.
- Hjärnkraft driver även frågan om rätten till assistans. De ser att situationen förvärras för många och att deras medlemmar får allt färre assistanstimmar.

Riksförbundet HjärtLung

- Riksförbundet HjärtLung verkar för en nationell hjärtstrategi, även kallad hjärtplan, för att minska de omotiverade skillnaderna i hjärtsjukvården i Sverige. Förbundet driver opinionsbildning genom att lyfta fram behovet av en mer sammanhållen och uppdaterad vård, samt att de har en vision om att alla med hjärt-, kärl- eller lungsjukdom ska ha ett bra liv.
- Pandemin synliggjorde sårbarheten för kroniskt sjuka. Tillgängligheten till mediciner behöver säkerställas så dessa patientgrupper kan kännas sig trygga. Därför är förbundet involverad i krisberedskapsfrågor.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund

- Utbildningsfrågor är fortsatt av högsta prioritet för målgruppen, då många barn och unga inom gruppen befinner sig i skolåldern. Det finns en utbredd oro för framtidstron bland döva och hörselskadade barn, till följd av betydande brister i tillgången till likvärdig utbildning. Särskilt uppmärksammades problem kopplade till Statens specialskolor för döva och hörselskadade som drivs av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Dessa skolor erbjuder undervisning på svenskt teckenspråk, men för att antas krävs att vissa kriterier uppfylls. Dessa kriterier tillämpas av en särskild rekryteringsnämnd, vars bedömningar enligt representanten ofta är godtyckliga och diskriminerande. Tolkningen av kriterierna medför att barn som har behov av undervisning på teckenspråk nekas plats, vilket strider mot både FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och den svenska språklagen. Många döva och hörselskadade barn i stället placeras i ordinarie klasser utan tillräckligt stöd, vilket leder till svårigheter att tillgodogöra sig undervisningen.

Utbildningskvaliteten påverkas negativt, och en stor andel av eleverna går ut grundskolan utan fullständiga betyg – något som får långtgående konsekvenser för framtida utbildningsmöjligheter och inträde på arbetsmarknaden.

- Vidare informerades om ett pressmeddelande i samband med budgetpropositionen, där regeringen aviserar satsningar på utökad teckenspråksutbildning för föräldrar och familjer till döva och hörselskadade barn. Samtidigt kommer en planerad besparing på 20 miljoner kronor genomföras inom området, men det är ännu oklart vilka verksamheter som kommer att påverkas. Ledamoten framhöll vikten av att följa utvecklingen noga.
- Gymnasieskolan lyftes också som ett problemområde. Det finns i dagsläget endast ett gymnasium för döva och hörselskadade elever i Sverige och det är i Örebro. För att starta ett program krävs att minst fyra elever antas, med ett tak på tio. Dessa begränsningar innebär att många unga inte får tillgång till den utbildning de har rätt till, vilket riskerar att förstärka utanförskap och försvårar vägen till arbetslivet.

Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet

- Rådet informerades om allvarliga försämringar inom tillgänglighet, hjälpmedel och särskilt personligt stöd i kommunerna. Det rapporteras att många personer förlorar beviljade timmar för ledsagning, personlig assistans och hemtjänst, vilket medför stor negativ påverkan på livskvalitet och självständighet. Exempel lyftes där personer tvingas till långvarig isolering i hemmet. I ett konkret fall uppgavs att en person med personlig assistans i Stockholm tvingas läggas i sängen kl. 14.30 och får ligga där till 08.30 dagen efter, då assistansen återgår. Detta beskrivs ske inom ramen för vad som bedöms som "goda levnadsvillkor", vilket har starkt ifrågasatts.
- Organisationen lyfte även oro kring statens bristande indexering av assistansersättningen. Den nuvarande uppräkningsgraden på 1,5 % täcker inte kostnadsökningarna, däribland löneökningar som ligger på cirka 3 %. Det uttrycktes besvikelse över att regeringen inte infriat tidigare löften om en rättvis och kostnadstäckande indexering.
- Färdtjänstfrågan uppmärksammas. En växande andel personer förlorar sin rätt till färdtjänst, där bedömningar enligt uppgift ofta utgår från om individen kan ta sig ombord på en buss, snarare än om hen kan ta sig till och från hållplatsen eller hantera hela resan. Detta har i vissa fall lett till att personer inte längre kan ta sig till sin arbetsplats och därför tvingas lämna arbetslivet.

- Rådet informerades även om att det blivit betydligt svårare att beviljas parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Sammantaget beskrivs detta som en större neddragningstrend inom flera grundläggande stödformer.

Reumatikerförbundet

- Reumatikerförbundet informerade om pågående verksamhet och prioriterade frågor. Förbundet arbetar för närvarande med att besvara ett flertal remisser samt att sprida kunskap om så kallad fatigue, en form av kronisk trötthet som inte lindras genom vila eller sömn. Förbundet lyfter särskilt behovet av ökad medvetenhet inom vården om detta symptom, som är vanligt vid många systemsjukdomar.
- Den 12 oktober uppmärksammar förbundet Internationella reumatikerdagen genom aktiviteter över hela landet i syfte att sprida information och öka kunskapen om reumatiska sjukdomar. Under 2025 firar Reumatikerförbundet även sitt 80-årsjubileum.
- Rehabilitering lyftes som en särskilt viktig valfråga och är förbundets temafråga under året. Reumatikerförbundet verkar för att alla ska ha rätt till rehabilitering utifrån individuella behov, oavsett var i landet man bor. En jämlik och tillgänglig rehabilitering betraktas som en grundläggande rättighet.
- Avslutningsvis betonades vikten av delaktighet i vård och behandling. Förbundet framhöll att personer med egen erfarenhet av sjukdom ofta besitter den mest relevanta kunskapen om sina behov och bör därför involveras aktivt i både individuell vård och i utvecklingen av vårdssystemet.

Rådet lyfte att för att få mera effektivitet i framtida funktionshinderråd skulle information och handlingar kunna skickas ut innan mötet så de kan diskutera eventuella frågor med sina organisationer innan mötet. Det fanns även en önskan att tex vid nästa tillfälle få information om vad modellkommunerna gör i praktiken, istället för att bara få information på en strukturell nivå.

Förslag på nästa mötesdatum är 25 mars och 14 oktober kl. 13.00-16.00.

6. Avslut

Generaldirektören tackade för mötet och all värdefull återkoppling. Hon meddelade även att hennes förordnade tar slut den 31 januari 2026 och att MFD ännu inte fått besked om vem efterträdaren blir.